

ΑΤΘΙΔΕΣ

Λίνα Μαυρομιχάλη.

τῆς ἡμέρας ἐπτόησε, καὶ τὰ ὄπλα ἐρρίπτοντο κατὰ γῆς, καὶ ἐπηκολούθει θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμός πολὺς.

Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ὁ ἀγὼν καθίσταται δριμύτερος, καὶ ἡ προσπάθεια μεγαλειτέρα, καὶ λιχνίζεται ὁ καθαρός χρυσὸς ἀπὸ τὴν σκωρίαν. Ἐφέτος ὁ χρυσὸς εὐρέθη ἄφθονος.

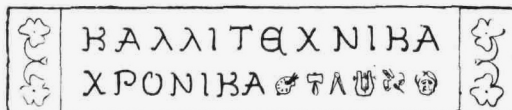
Ἐκτὸς τῆς μουσικῆς προόδου εἰς ἕκαστον κλάδον ὀργανικῆς ἐκτελέσεως, ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν τρία πολὺ σπουδαῖα βήματα πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἐγκαθιδρύθη συστηματικῶς ἡ ἀσκήσις εἰς τὴν *musique de chambre*. Συνεργάζονται ἀπὸ κοινοῦ εἰς ἀρμονικὸν σύνολον, πιάνο, βιολίον καὶ βιολοντσέλλον, διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ὡραίων συμφωνικῶν ἔργων τῶν μεγάλων μουσουργῶν. Δεύτερον, παρετηρήθη μία τάσις πρὸς σοβαρὰς θεωρητικὰς μελέτας. Ἰπάρχει ἤδη, τάξις ἀντιστήσεως, ἡ ὁποία τίς οἶδε ποῖα εὐχάριστα ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἔχῃ διὰ τὴν μέλλουσαν μουσικὴν παραγωγὴν τῆς χώρας. Ἐπίσης πολὺ εὐχάριστον εἶνε τὸ γεγονός, ὅτι ἤρχισεν ἤδη νὰ μὴ θεωρῆται ὡς ἀπλοῦς στολισμὸς ἡ μελέτη τῆς μουσικῆς, ἀλλ' ὡς ἐπιστήμη, δικαιουμένη νὰ κατατάσσεται εἰς ἴσιν τοῦλάχιστον μοῖραν μὲ τὴν νομικὴν λ. χ., διότι εἶδομεν νέους καλῶν οἰκογενειῶν ἀποφασίζοντας ν' ἀνταλλάξωσι τὸν ἐπίζηλον τίτλον τοῦ διδάκτορος τὰ νομικά, μὲ τὸν κάπως, ἴσως, ἔως τὴν παρῶν περιφρονημένον τοῦ βιολιστοῦ ἢ βιολοντσελλιστοῦ.

Ὡστε τὸ ἐφεινδὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ὁδείου ὑπῆρξεν ὑπὲρ ποτε ἱκανοποιητικόν. Καὶ μὲ τοὺς τελευταίους ἤχους τοῦ κλειδοκυμβάλου, οἱ ὅποιοι ἠκούσθησαν χαρούμενοι καὶ

θριαμβευτικοὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ἡμέραν τῆς ἀπονεμῆς τῶν βραβείων, εἰσέρχεται ἡ μακρὰ, ἀνιάρᾳ θερινὴ ἐποχὴ, μὲ τὴν ἐκπύλινον εἰς τὸ στόμα, ἐπιβάλλουσα σιωπὴν εἰς τὴν ὡραίαν Μοῦσαν, κλειδόνουσα τὰ πιάνο, καὶ τὰς θήκας τῶν βιολίων καὶ τὰς θύρας τῶν αἰθουσῶν, ἐνῷ ἀλλαχοῦ, εἰς χώρας πλέον εὐτυχεῖς, ἀνοίγονται αἱ πύλαι τοῦ Μπαϊρόυτ, καὶ κτίζονται νέα θέατρα καὶ ὁ γίγας Βάγνερ νικᾷ καὶ καύσωνας καὶ θερινὴν ἀνίαν.....

Ἄς ἐλπίζωμεν!

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ

Ν. ΓΥΖΗΣ

Τὸ ἰσχυρὸν τάλαντον τοῦ Γύζη εὗρεν ἄξιον ὑμνητήν, τὸν φιλοτεχνότατον κάλαμον ποιητικοῦ λογογράφου. Ἡ μελέτη τοῦ κ. Κακλαμάνου εἶνε ἐν ἀβρόν καὶ ἀρμονικὸν πλαίσιον τῶν περατεθειμένων εἰκόνων τοῦ Γύζη, αἱ ὁποῖαι εἰς τὸ πένθος τοῦ θανάτου του σκορπίζουν ἀκτῖνας αὐγῆς, ἡτις προηγείται μιᾶς ἀναγεννήσεως τῆς τέχνης. Διὰ τῆς καλλιτεχνικῆς μελέτης τοῦ κ. Κακλαμάνου ζωογονεῖται ἡ ἀρρενωπὴ ἀλλὰ καὶ γαλήνιος μορφή τοῦ Διδασκάλου, ἀναπαρίσταται ζωηρῶς τὸ ὅλον ἔργον τὸ ὁποῖον ἠνόνησεν πλέον ἢ ἅπαξ ὁ θαλὸς τῆς νίκης καὶ ἐκύκλωσε τοῦ θριάμβου τὸ φῶς.

Εἰς τὰς σελίδας τῆς μελέτης ταύτης, ὑγιούς μελέτης καὶ προσηκτικῆς ὥσιν καὶ καλλιλόγου, ἀναλίσσεται καὶ ἐρευνᾶται μὲ ὀξύδερκειαν εἰς δύο διακεκριμένας περιόδους ἡ καλλιτεχνικὴ τοῦ Γύζη φυσιογνωμία, ἐν τῇ ρωπογραφίᾳ καὶ τῇ νεοιδανισμῷ. Τὴν δευτέραν ταύτην, τὴν καὶ σοβαρωτέραν περίοδον τῆς καλλιτεχνικῆς δράσεως τοῦ Γύζη διεξῆλθε λίαν εὐγλώττως ὁ κ. Κακλαμάνος. Σύντομον, διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου, ἀπόσπασμα περὶ τῶν θεωριῶν τοῦ νεοιδανισμοῦ παραθέτομεν ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κακλαμάνου, ὅπερ συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Πινακοθήκης» θερμῶς.

Αἱ θεωρίαι τῶν ῥιζοσπαστῶν τοῦ νεοιδανισμοῦ εἶνε μεταξὺ τῶν σφοδρῶς συζητουμένων, δὲν γνωρίζω δ' ἂν μ' ὅλην τὴν φιλολογικὴν των εὐγλωττίαν διότι εἶναι τόσο ποιηταὶ ὅσον καὶ ζωγράφοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν—παράδειγμα ὁ περιφημὸς Σὰρ Πελαδάν, ἀξιώτερος νὰ εἶνε γνωστός διὰ σελίδας του τινὰς μᾶλλον ἢ διὰ τὰ ἀτλαζωτὰ φορέματά του, θὰ κατορθώσουν νὰ τὰς ἐπιβάλλουν. Οἱ ἄνθρωποι, ὅσον καὶ ἂν τείνουν πρὸς τὸ μυστήριον, ὅσον καὶ ἂν τοὺς ἀπασχολῇ τὸ

πρόβλημα της ίδιας υπάρξεως, ὅσον καὶ ἂν εἰσ-
δύουν μελετηταὶ ἀκούραστοι εἰς τὰ ἀδιεξίτητα
βάθη της ίδιας ψυχῆς, φέρονται ἐπὶ τέλους φυ-
σικῶς πρὸς τὸ φῶς, τὴν ζωὴν, τὸν ἥλιον. Κατὰ
τοὺς ῥιζοσπάστας τούτους, πᾶν ὅ,τι σύγχρονον,
κάθε πράστασις ἔχουσα ἀντικείμενον τὴν νεκρὰν
φύσιν, τὸ ἄψυχον τοπίον, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά,
ἀποτελεῖ πρᾶγμα ἄμικτον σημασίας καὶ ἀνότητος.
"Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τεχνικὴν τῆς ζωγραφικῆς, τὸ
σχέδιον εἰς τὸν χρωματισμὸν τοῦ ζωγράφου, οἱ
ὑπερνωτερισταὶ οὗτοι ἀποφαίνονται ὅτι «ἦλα
αὐτὰ δὲν σημαίνουν τίποτε, τὸ πᾶν δ' ἀποτελεῖ
ἡ οὐσία, ἡ σκέψις καὶ ὁ ρυθμός». Σκοπὸς τῆς
τέχνης εἶνε νὰ ἐξεικονίζῃ ὅλους τοὺς ὡραίους
μύθους τοῦ κόσμου, καὶ ἔργον τοῦ τεχνίτου νὰ
συγχωνεύῃ τὸ μυθικὸν αὐτὸ στοιχεῖον μὲ τὸ αἰ-
σθημα τῆς τρυφερότητος, τὸ ἰδιάζον εἰς τὴν
ἐποχὴν μας, ἀνάγων αὐτὸ μέχρι τοῦ μυστικι-
σμοῦ. Μόνον δι' ἔργων τοιούτων ἠμποροῦμεν νὰ
πλουτίσωμεν τὸ ἄθροισμα τῶν συγκινήσεων μας
καὶ νὰ ἔχωμεν συναισθήσεις, ἀδυνάτους ἄλλως.
Εἰς τὰς θεωρίας ταύτας ὀφείλομεν εἰκόνας ὑπερ-
θυμιζούσας τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων Ἀσσυρίων
μᾶλλον ἢ τῆς συγχρόνου Εὐρώπης, «τόσον ἀπει-
πιστικὰ παιδαριώδεις εἰς σχέδιον καὶ χρῶμα, τό-
σον ἀρχαΐζουσαι, τόσον χαλδαΐζουσαι καὶ μετα-
φυσικαί εἰναι» παρατηρεῖ ὁ τεχνογράφος Μοῦτ-
τερ. Οἱ ζωγράφοι, οἱ ἐξωθήσαντες τὸ δόγμα τῆς
σχολῆς ταύτης μέχρι τῶν ἄκρων, ἐξωγράψισαν
τὰ μᾶλλον ἀλλόκοτα πράγματα, ἕνας δ' Ἐλβε-
τός, Τράβελ ὀνομαζόμενος, ἐσχολίασεν εἰς σειρὰν
ὕδατογραφῶν ἀνθρωπότητα «ὑπερβαίνουσαν τὴν
ὕφισταμένην (λέγει) κατὰ τὴν ἔντασιν τῆς αἰ-
σθητικότητος». Ἡ ζωγραφικὴ αὕτη ἀνεμίχθη μὲ
τὴν μυστικὴν καὶ μέσα εἰς ἡμιφύτιστα ἐργαστή-
ρια ἀνθρωποὶ φέροντες χαλδαϊκὰ γένεια ἢ φέρον-
τες κάρας, ἤκουον ἀπὸ μυστηριώδη βάθη χοροῦς
ἐκ τοῦ «Πάροισφλ» καὶ «φούγκας» τοῦ Μπόχ.
Ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνας τῆς σχολῆς ἐκείνης ἐφει-
ρέθη ἡ «Χαλδαϊκὴ Παστοράλ». Εἰς αὐτὴν ἀνή-
κεν ὁ Σὰρ Πελαδάν, ὅστις ἔγραψε τὸν «Γέν
τῶν Ἀστρων» βαγνερικὴν κωμῳδίαν εἰς τρεῖς
πράξεις. Εἰς αὐτὴν ἐθήτευον καὶ οἱ ἐκλέξαντες τὸ
ρόδον καὶ τὸν σταυρὸν ὡς τὸ διπλοῦν σύμβολον
τῶν ἐκθέσεων τῆς μυστικοπαθοῦς φάλαγγος. Αὐτὴ
ὑπῆρξεν ἡ παρασύρσασα τὴν σοβαρὰν μεταρρύ-
θησιν μέχρι τοῦ βαράθρου τοῦ γελίου.

Ἀλλὰ τὸ διακριτικὸν τῶν μεγάλων καλλιτε-
χνῶν, καὶ τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Γύζης, εἶνε ὅτι
εἰς πᾶσαν ιδέαν ἀνευρίσκουν ὅ,τι αὕτη ἔχει τὸ
ἀληθές, ὁμιάζοντες κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς ἐξη-
σκημένους χρυσοθήρας, τοὺς μεταξὺ τῆς στίλ-
βούσης ἄμμου ἀνακαλύπτοντας τὰ πραγματικὰ
τοῦ χρυσοῦ ψήγματα. "Ας μὴ νομίζωμεν, ἄλλως,
ὅτι ὁ νεωτερισμὸς εἶνε τὸ ὀδυνηρὸν ἄνθος τοῦ
ὀδυνηροῦ αἰῶνος μας. Ὁ νεωτερισμὸς εἶναι, ἂν
μοῦ ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις, παλαιότατος. Ὁ

νεωτερισμὸς εἶναι αἰώνιος. Περὶ ζωγραφικῆς προ-
κειμένου, ὁ Λουκιανὸς ἔλεγεν «οὐδὲν τῆς ἐπι-
νοίας νεωρότερον». Ὁ Ζεῦξίς, ἐν σχέσει πρὸς
τοὺς προγενεστέρους· αὐτοῦ ζωγράφους, ὑπῆρξε
νεωτεριστὴς καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως.

Δὲν ἔγραφε, κατὰ τὸν Λουκιανόν, «τὰ κοινὰ
καὶ δημώδη, ἀλλὰ πάντοτε προσεπάθει νὰ και-
νοτομή καὶ ἐπινεῶν ἀλλόκοτόν τινα ἢ παράξενον
σύλληψιν, δι' αὐτῆς προσεπάθει νὰ ἐπιδείξῃ τὴν
ἀκρίθειαν τῆς τέχνης. Εἰς τὴν τάσιν ταύτην ὀ-
φείλεται καὶ ἡ περίφημος εἰκὼν τοῦ, ἡ παρι-
στῶσα θήλειαν Ἴπποκένταυρον, ἀνατρέφουσαν
τὰ Ἴπποκένταυριδιὰ της.

Ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον τῆς ἐπινόας καὶ ἡ νεω-
τεριστικὴ σύλληψις τῆς εἰκόνης δὲν ἠμποδοῦν
τὸν Ζεῦξίδα, κατὰ τὴν τελειοτάτην τεχνοκρι-
σίαν τοῦ Λουκιανοῦ, νὰ ἀποτείνῃ τὰς γραμμὰς
τοῦ εἰς τὸ εὐθύτατον, νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ τὴν καὶ
τῶν χρωμάτων, νὰ σκιαζῇ δεόντως, νὰ εἶναι με-
γαλεπήβολος εἰς τὴν σύλληψιν, ἀνάλογος εἰς τὴν
ἐπεξεργασίαν τῶν μερῶν καὶ ἀρμονικὸς εἰς τὴν
σύνθεσιν αὐτῶν πρὸς ἄλληλα· ἀπὸ τὴν περιγρα-
φὴν δὲ ταύτην τοῦ Λουκιανοῦ ἐννοοῦμεν ἄριστα
ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ ἴδιος ὁ Ζεῦξίς ἐπέγραψεν εἰς μίαν
τῶν εἰκόνων του: «μωμήσεται τις μᾶλλον ἢ μι-
μήσεται» (εὐκολώτερον εἶναι νὰ τὴν κατακρίνῃ
τις ἢ νὰ τὴν μιμηθῇ), δεικνύων οὕτως ὅτι ἡ νεω-
τεριστικὴ, σχετικῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν του, σύλ-
ληψις ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς συνήθεις
μορφασμοὺς τῶν μὴ παραδόχως ἐμένων τὴν μετα-
βολὴν, εἰμὴ ἀφοῦ παλαιωθῇ, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις
τοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη εἰσαγάγει τὴν φω-
τοσκίαν, τὴν παικίλιαν καὶ τὴν φυσικότητα
τῶν χρωμάτων, τὸ ζωντανὸν τοῦ σχεδίου (ἀνα-
φέρεται ὅτι εἶχεν ὦ μοῖελα πέντε ἀπὸ τὰς ὡ-
ραιότερας νεάνιδας τοῦ Κρότωνος), τὴν πτίχωσιν,
ἦτο τελεία. Ἡμπορεῖ δὲ τις ἀκόμη νὰ προσ-
θέσῃ περὶ τοῦ Ζεῦξίδος ὅτι ἐπέδωκε καὶ τὴν ἐν-
τύπωσιν τῆς ἐξωτερικῆς παραδοξολογίας, ἀφοῦ
εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἔφερεν ἐπάνω εἰς τὰ πλού-
σια καὶ φαντακτερά ἐνδύματά του χρυσοκέντητον
τὸ ὄνμα του, ἰδιορρυθμίαν ἐνθυμιζούσα τόσον
περιέργως τὰ κυανοθαφῆ ἀπλαζωτὰ ἐνδύματα,
τὰς ἰσχύρους βεδυγκότας μὲ τὰ χρυσὰ κίμβια,
τὰς ἐκ δαντελλῶν περιχειρίδας, τὰς φορευμένας
ὑπὸ μερικῶν ὑπερνωτεριστῶν τῆς συγχρόνου τέ-
χνης, πορροφαημιστῶν τοῦ Λουδίνου ἢ νεοδα-
νιστῶν τῶν Παρισίων.

Ὁ πραγματισμὸς δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ἡ στα-
θερὰ ἔκφρασις ὁλοκλήρου τῆς συγχρόνου ζωῆς. Ἡ
δουλικὴ ἀπεμίμησις ἀφ' ἑνός, ἡ κατὰ χερσὶς ἀφ'
ἐτέρου καὶ ἡ τυραννικὴ ὑποταγὴ εἰς τὴν ἐξωτερι-
κὴν μορφήν, ἡ ἴσως καὶ αὐτὴ ἡ ἐγγενὴς εἰς τοὺς
ἀνθρώπους ἀνάγκη μεταβολῆς, ἐγέννησαν τὴν
ἀντίδρασιν καὶ ἡ νέα Ἀναγέννησις μὲ τὰς ἰδα-
νιστικὰς ροπὰς συνετελέσθη.

Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ